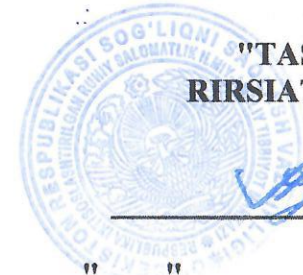

O‘zbekiston Respublikasi
Sog‘liqni Saqlash vazirining
2025 yil “23” iyundagi
180-son buyrug‘iga
Ilova

**NOZOLOGIYA BO‘YICHA TIBBIY YORDAM KO‘RSATISH BO‘YICHA MILLIY
KLINIK STANDART NUTQNI RIVOJLANTIRISHNING O‘ZIGA XOS BUZILISHI**

Toshkent 2025

"TASDIQLASH"
RIRSIATM direktori
Z.Ashurov

" " 202__ yil

**«NUTQ RIVOJINING SPESIFIK BUZILISHLARI» NOZOLOGIYASI BO'YICHA MILLIY KLINIK
STANDARTLAR**

TOSHKENT 2025

**NOZOLOGIYA BO‘YICHA TIBBIY YORDAM KO‘RSATISH BO‘YICHA MILLIY
KLINIK STANDART NUTQNI RIVOJLANTIRISHNING O‘ZIGA XOS BUZILISHI**

Toshkent 2025

MILLIY STANDARTNING NOMI (KOD), NOZOLOGIYA BO'YICHA DIAGNOSTIKA VA DAVOLASH UCHUN JALB QILINGAN MUTAXASSISLAR

XKT-10/11 bo'yicha kodlanishi:	Nozologik nomlanishi:	Nozologiya bo'yicha ambulatoriya sharoitida tashxislash va davolash uchun jalb etiladigan mutaxassislar		Nozologiya bo'yicha stasionar sharoitda tashxislash va davolash uchun jalb etiladigan mutaxassislar	
		Asosiy nazorat qiluvchi mutaxassis	Qo'shimcha jalb etiladigan mutaxassislar	Asosiy nazorat qiluvchi mutaxassis	Qo'shimcha jalb etiladigan mutaxassislar
F 80.0	Nutq artikulyasiyasining o'ziga xos buzilishi: bolaning nutq qobiliyatining normal darajasida pasport yoshiga mos keladigan darajadan past nutq tovushlaridan foydalanishi	Psixiatr Oylaviy shifokor	Tibbiy psixolog Nevrolog Genetik Pediater Logoped	Psixiatr	Tibbiy psixolog Nevrolog Neyroxirurg Endokrinolog Oftalmolog Ginekolog Pediater Logoped
F 80.1	Ekspressiv nutqning buzilishi: bolaning ekspressiv nutqdan foydalanish qobiliyati uning aqliy yoshiga mos keladigan darajadan sezilarli darajada past; nutqni tushunish normal chegaralarda; ehtimol artikulyasiya buzilishi bilan kombinatsiya				
F 80.2	Eshitish ma'lumotlarini qayta ishlash va idrok etishning buzilishi				
F 80.3	Epilepsiya bilan orttirilgan afazi (Landau-Kleffner sindromi): nutqning oldingi normal rivojlanishi fonida, umumiy intellektni saqlab qolgan holda, EEGda epileptiform faollik va ko'p hollarda epileptik tutilishlar bilan birga reseptiv va ekspressiv nutq ko'nikmalarini yo'qotish				
F 80.8	Nutq va til rivojlanishining boshqa buzilishlari				
F 80.1	Ijtimoiy mahrumlik yoki pedagogik e'tiborsizlik tufayli nutqni rivojlantirishning kechikishi				

F 80.2	Intellectual rivojlanishning kechikishi va o'quv ko'nikmalarining o'ziga xos buzilishlari bilan birlashtirilgan nutqni rivojlantirishning kechikishi; intellektual etishmovchilik darajasi tashxisni aniqlashtirish uchun dinamikada aniqlashtirishni talab qiladi				
F 80.2	Nutq va tilning rivojlanishidagi buzilishlar aniqlanmagan: nutqning buzilishi turini aniqlashni talab qiladi				
6A01	Til yoki nutqning rivojlanishidagi buzilishlar				
6A01.0	Nutq ishlab chiqarishning rivojlanishining buzilishi				
6A01.1	Nutqning ravonligi buzilishi				
6A01.2	Til rivojlanishining buzilishi				
6A01.20	Retseptiv va ekspressiv (nutq) komponentlarning buzilishi bilan til rivojlanishining buzilishi				
6A01.21	Til rivojlanishining buzilishi, uning ekspressiv komponenti (nutq) ustunlik qiladi.				
6A01.22	Til rivojlanishining buzilishi, uning kommunikativ (pragmatik) tarkibiy qismi (nutq) ustunlik qiladi.				
6A01.23	Til rivojlanishining buzilishi, boshqa belgilangan nutq buzilishi				
6A01.Y	Boshqa belgilangan nutq va til buzilishlari				
6A01.Z	Nutq va til rivojlanishining buzilishi, aniqlanmagan				

NOSOLOGIYA BO'YICHA DIAGNOSTIKA, DAVOLASH, REABILITASIYA VA DISPANSERIZASIYA CHORALARI NUTQNI RIVOJLANTIRISHNING O'ZIGA XOS BUZILISHI

Diagnostik tadbirlar	Tibbiy xizmatlar nomi	Rejali tibbiy yordam ko'rsatish darajasi va turi bo'yicha					Xizmat ko'rsatish yoki tekshiruvni o'tkazish minimal soni	Davolash muddati
		Ambulator yordam		Stasionar yordam*				
		OShP/OP	KTMP	OShP/OP	KTMP	OShP/OP		
Asosiy mutaxassis (shifokor) maslahati	Tibbiy ko'rik (xavf omillarini aniqlash)	+	+	+	+	+	bir martadan kam emas	
	Shikoyatlar va tarix (kasallik va hayot tarixi)		+	+	+	+	bir martadan kam emas	
	Ob'ektiv tekshirish omillarni aniqlash ☐ nutqning etishmasligi, nutq rivojlanishining kechikishi, ☐ tovush aloqasining aniq buzilishi ("og'izdagi bo'tqa"): so'zdagi tovushlar/heceler o'zgarishi, so'zni soddalashtirish, va kambag'al lug'at, agrammatizmlar (yakunlardagi xatolar, jins / holat/vaqttdagi so'zlarni muvofiqlashtirish, predloqlardan foydalanishdagi xatolar, oddiy va murakkab jummalarni tushunmaslik		+	+	+	+	bir martadan kam emas	
	Jismoniy va klinik tekshiruv		+	+	+	+	bir martadan kam emas	
	Tibbiy va nutq terapiyasini o'rganish	+	+	+	+	+	bir martadan kam emas	
	Eslatma:							
Qo'shimcha	1. Tibbiy psixolog		+	+	+	+	bir martadan	

mutaxassis (shifokor) maslahatchisi							kam emas	
	2. Nevrolog		+	+	+	+	bir martadan kam emas	
	3. Neyroxirurg			+	+	+	ko'rsatkichlarga ko'ra	
	4. Endokrinolog			+	+	+	ko'rsatkichlarga ko'ra	
	5. Pediatr			+	+	+	ko'rsatkichlarga ko'ra	
	6. Oftalmolog			+	+	+	ko'rsatkichlarga ko'ra	
	7. Ginekolog			+	+	+	ko'rsatkichlarga ko'ra	
	8. Oylaviy shifokor	+	+	+	+	+	bir martadan kam emas	
	9. Logoped		+	+	+	+	Buzilish dinamikasida	

Eslatma: agar bemorda qo'shimcha boshqa yoki qo'shma kasalliklar mavjud bo'lsa, ko'rsatmalarga ko'ra, u Milliy klinik protokolda sanab o'tilgan tor profildagi boshqa tegishli mutaxassislar tomonidan tekshirilishi kerak; agar asoratlar aniqlansa, shuningdek jarrohlik aralashuv ko'rsatilgan bo'lsa, bemorning ahvoriga qarab jarrohning shoshilinch maslahati amalga oshiriladi.stasionar davolanishga yuboriladi.

Asosiy laboratoriya tadqiqotlar	1. 1. Umumiy (klinik) qon tekshiruvi		+	+	+	+	bir martadan kam emas	
	2. 2. Umumiy (klinik) siydik tahlili		+	+	+	+	bir martadan kam emas	
	3. Umumiy oqsil; umumiy bilirubin; (bilirubin bog'langan; bilirubin bog'lanmagan); Alanin aminotransferaza; Aspartat aminotransferaza		+	+	+	+	bir martadan kam emas	
			+	+	+	+	bir martadan kam emas	
			+	+	+	+	bir martadan kam emas	

	3. 4. Qon shakarini aniqlash		+	+	+	+	bir martadan kam emas	
	4. 5. OIV uchun qon tekshiruvi*		+	+	+	+	bir martadan kam emas	
	5. 6. RSh qon tekshiruvi		+	+	+	+	bir martadan kam emas	
	6. Ishqoriy fosfataza; timol testi.**		+	+	+	+	bir martadan kam emas	
	7. Protrombin indeksi **		+	+	+	+	bir martadan kam emas	

Eslatma:

* Agar ilgari o'tkazilmagan bo'lsa.

** Kasallikning debyutida (agar ilgari o'tkazilmagan bo'lsa)

Qo'shimcha laboratoriya tadqiqotlari	1. 1. eritrositlarning cho'kish jarayonini o'rganish				+	+	ko'rsatkichlarga ko'ra	-
	2. 2. sarum kreatinin tadqiqoti				+	+	ko'rsatkichlarga ko'ra	-
	3. 3. qondagi qalqonsimon gormonlar miqdorini baho				+	+	ko'rsatkichlarga ko'ra	-
	4. 4. qondagi erkin triiodotironning o'rganish				+	+	ko'rsatkichlarga ko'ra	-
	5. 5. lipoprotein qonda davolash				+	+	ko'rsatkichlarga ko'ra	-
	6. 6. xolesterin uchun qoni				+	+	ko'rsatkichlarga ko'ra	-
	7. 7. trigliseridlar uchun hisob qoni				+	+	ko'rsatkichlarga ko'ra	-
	8. 8. qonda yuqori zichlikdagi lipoprotein xolesterolini o'rganish				+	+	ko'rsatkichlarga ko'ra	-

	9. 9. past zichlikdagi lipoprotein xolesterin testi					+	+	ko'rsatkichlarga ko'ra	-
--	---	--	--	--	--	---	---	------------------------	---

Primechanie:

Osnovnie instrumentalnie issledovaniya	1. 1. elektrokardiografiya (EKG)		+	+	+	+	Kamida bir marta	
	2. 2. elektroensefalografiya (EEG)		+	+	+	+	Kamida bir marta	
	3. 3. qon bosimini o'lchash		+	+	+	+	Kamida bir marta	
	4. 4. bel atrofini o'lchash, tana massasi indeksini aniqlash		+	+	+	+	Kamida bir marta	
	5. Murakkab (sensibilizatsiyalangan) testlar yordamida alohida psixik jarayonni chuqur tekshirish zarurati tug'lsa, ixtisoslashtirilgan neyropsikologik tekshiruv o'tkaziladi.		+	+	+	+	Kamida bir marta	

Eslatma: o'qishda

Eslatma: agar bemorda qo'shimcha boshqa yoki qo'shma kasalliklar aniqlansa, u ko'rsatmalarga muvofiq milliy klinik protokollarda sanab o'tilgan boshqa tegishli tor sohalar mutaxassislari tomonidan tekshirilishi kerak

Qo'shimcha instrumental tadqiqotlar	1. 1. magnit-rezonans tomografiya (MRI) (afzal) / kompyuter tomografiyasi (KT)								
--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

Eslatma: instrumental diagnostika tadqiqotlari davolovchi shifokor tomonidan amalga oshiriladi.

Agar boshqa darajadagi tibbiy muassasada davolanish uchun ko'rsatmalar mavjud bo'lsa, u o'tkazilgan tekshiruv nusxalari bilan birga yuboriladi.

Takroriy instrumental diagnostika tekshiruvi faqat ixtisoslashgan mutaxassisning ko'rsatmasi bo'yicha yoki stasionar davolanish jarayonida amalga oshiriladi.

(MEDIKAMENTOZ DAVO)

Davolash tadbirlari (asosiy medikamentoz davo)		Rejali tibbiy yordam ko'rsatish darajasi va turi bo'yicha					O'rtacha sutkalik dozirovkasi	Bir kurslik dozirovka
		Ambulator yordam		Stasionar yordam				
		KTMP	Tuman (shahar) shifoxonalari	KTMP	Tuman (shahar) shifoxonalari	KTMP		
Dori-vositaning (xalqaro)	Dori-vositaning dozirovkasi va							

patentlanmagan) nomi	qo'llanilishi							
Gopantenovaya kislota	100 mg/ml kuniga 2 marta 1 kg tana vazniga 30-50 mg sutkalik dozada.		+	+	+	+		1 kg tana vazniga 30-50 mg
Piritinol	200 ml shisha, 100 mg/5 ml 1 yoshgacha bo'lgan bolalar: kuniga 1-3 marta ½ -1 choy qoshiq suspenziya (kuniga 50-300 mg piritinol). 7 yoshdan bolalar kuniga 1-3 marta ½ -2 choy qoshiq suspenziyadan (kuniga 50-600 mg piritinol).		+	+	+	+		Kuniga 50-300 mg piritinol

Eslatma: * preparat ro'yxatdan o'tmagan

Tibbiy va nutq terapiyasi prosedurasi

Psixoterapiya: tanaga yo'naltirilgan (vosita (psixomotor) tuzatish usullari) va kognitiv usullar, o'yin terapiyasi, ertak terapiyasi.

LFK

Floortime Dasturi

(DAVOLOVCHI OVQATLANISH/PARHEZ)

Ovqatlanish tartibi	Rejali tibbiy yordam ko'rsatish darajasi va turi bo'yicha				
	Ambulator yordam		Stasionar yordam		
	OShP/OP	KTMP	Tuman (shahar) shifoxonalari	Viloyat darajasidagi tibbiyot muassasalari	Respublika darajasidagi tibbiyot muassasalari
Parhez stoli va uning davomiyligi					

1. Parhez (15-jadval) bolaning ovqatlanishini hisobga olgan holda		+	+	+	+
birgalikda patologiyaga qarab, jadval o'zgarishi mumkin					

(DISPANSERIZASIYA)

(SOG'LOM KONTINGENT DISPANSERIZASIYA SI/"D" NAZORATGA OLINGAN BEMOR DISPANSERIZASIYA SI)

Dispanserizasiya tadbirlari	Tibbiy xizmatlar nomi	OShP/OP	KTMP	Tadbirlar minimal soni	Dispanser nazorati muddati
Mutaxassis (shifokor) maslahati	1. Shifokorning klinik va fizik tekshiruvi		+	muntazam ravishda	
	2. Parvarishlash Terapiyasi		+	muntazam ravishda	
Izoh: asosiy mutaxassis-psixiatr, qo'shimcha mutaxassislar-oilaviy shifokor, nevropatolog					
Laborator tekshiruvlar	1. Umumiy qon tekshiruvi		+	muntazam ravishda	
Izoh: ko'rsatkichlar bo'yicha laboratoriya tadqiqotlari majmuasi					
Instrumental tekshiruvlar	1. Dimensional tadqiqotlar		+	muntazam ravishda	
Eslatma:					

(BIRLAMCHI, IKKILAMCHI VA UCHLAMCHI PROFILAKTIKA/ SKRINING)

Profilaktika tadbirlari	Tibbiy xizmatlar nomi	OShP/OP	KTMP	Tadbirlar minimal soni	Reabilitasiya muddati
Mutaxassis (shifokor) bilan maslahatlashish	Tibbiy ko'rik (xavf omillarini aniqlash)	+	+	muntazam ravishda	
	Xavf omillarini bartaraf etish bo'yicha tavsiyalar	+	+	muntazam ravishda	
	1-yilda nevrologik holat va psixomotor rivojlanishni baholash quyidagi mezonlarga muvofiq amalga oshiriladi: umumiy miya belgilari (faol uyg'onish tabiati, kramplarning mavjudligi va tabiati). kranial nervlarning holati. umumiy motor faolligi (poz, faol va passiv harakatlar hajmi, mushak tonusi), tendon va periostal reflekslar. - sharsiz (tug'ma) reflekslar, zo'ravonlik darajasi va pasayish. 0-4 yoshdagi bolalar uchun aqliy rivojlanishni (holatni) baholash quyidagi mezonlarga muvofiq amalga oshiriladi: kognitiv funktsiya (rivojlanish yoshi); motor funksiyasi (rivojlanish yoshi); hissiy va ijtimoiy (tashqi dunyo bilan aloqa) funksiyalari (rivojlanish yoshi); prekursor va nutqni rivojlantirish (rivojlanish yoshi).	+	+	muntazam ravishda	
Eslatma:					

(REABILITASIYA)

Reabilitasiya tadbirlari	Tibbiy xizmatlar nomi	Uy sharoitida	OShP/OP / KTMP	Stasionar sharoitida	Tadbirlar minimal soni	Reabilitasiya muddati
Mutaxassis (shifokor) bilan	Psixiatr tomonidan qo'llab-		+	+	muntazam ravishda	

maslahatlashish	quvvatlovchi terapiyaning tizimli monitoringi va korrelyatsiyasi (agar kerak bo'lsa)					
	psixoterapiya		+	+	muntazam ravishda	
	ijtimoiy reabilitatsiya choralari (tibbiy va ijtimoiy xizmat) * inklyuzivlik qobiliyatiga ega ta'lim ; - psixiatriya ta'limi, shu jumladan og'riqli alomatlarini qanday boshqarishni o'rganish - sevimli mashg'ulotlari va bo'sh vaqtlarini, ma'naviy ehtiyojlarini amalga oshirish. * bemorlar uchun psixiatriya bo'yicha ta'lim dasturlari; * bemorlarning qarindoshlari uchun psixiatriya bo'yicha ta'lim dasturlari; * kundalik mustaqil hayot ko'nikmalarini rivojlantirish bo'yicha treninglar-ovqat tayyorlash, do'konlarga tashrif buyurish, oilaviy byudjet tuzish, uy xo'jaligini yuritish, transportdan foydalanish	+	+		muntazam ravishda	

	<p>va boshqalar.;</p> <p>* ijtimoiy ko'nikmalarni rivojlantirish bo'yicha treninglar-ijtimoiy maqbul va ishonchli xatti-harakatlar, aloqa, kundalik muammolarni hal qilish va boshqalar.;</p> <p>* ruhiy holatni boshqarish ko'nikmalarini rivojlantirish bo'yicha treninglar;</p> <p>* bemorlar va ularning qarindoshlariga o'z - o'zini va o'zaro yordam guruhlari, ruhiy salomatlik iste'molchilarining jamoat tashkilotlari;</p> <p>* xotira, e'tibor, nutq, xulq-atvorni yaxshilashga qaratilgan kognitiv xulq-atvor terapiyasi;</p> <p>* oilaviy terapiya, individual va guruh psixoterapiyasining boshqa turlari.</p>					
	logoped	+	+	+	muntazam ravishda	

